

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Завдання до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ТА БІЗНЕС"
для студентів напряму підготовки
6.050101 "Комп'ютерні науки"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 13 від 07.03.2014 р.

Укладачі: Раєвнєва О. В.

Гриневич Л. В.

Карпенко А. С.

Зірко О. В.

Грачов В. І.

3-13 Завдання до самостійної роботи з навчальної дисципліни "Економіка та бізнес" для студентів напряму підготовки 6.050101 "Комп'ютерні науки" денної форми навчання / укл. О. В. Раєвнєва, Л. В. Гриневич, А. С. Карпенко та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 40 с. (Укр. мов.)

Подано завдання до самостійної роботи, які мають сформулювати й закріпити у студентів вміння та навички використання економіко-статистичних методів для обробки інформації про поточний стан та перспективи розвитку бізнес-процесів на підприємстві.

Рекомендовано для студентів технічних напрямів підготовки.

Вступ

Становлення й розвиток ринкової системи господарювання в Україні потребують принципово нових підходів до організації управління підприємницькою діяльністю на всіх рівнях. Практична реалізація будь-якого комерційного проекту в сфері інформаційних технологій значно ускладнюється чи навіть стає неможливою без попереднього економічного обґрунтування та розробки бізнес-плану. Це вимагає необхідності знання основ економіки підприємства, стратегічного менеджменту і методів управління, бізнес-планування, аналізу і прогнозування фінансово-господарської діяльності, логістики.

Інтегрована характеристика знань, вмінь та особистих властивостей, що дозволяє вирішити загальний клас задач, знаходить відображення в **загальних компетентностях**: інтелектуальність, відповідальність, креативність, комунікативність, інформаційна культура, здатність до самооцінки.

Специфіка компетентнісного підходу за умов удосконалення самостійної роботи студентів (СРС) проявляється в інформованості щодо переліку, перш за все, інформаційно-пізнавальних компетентностей, орієнтованих на підвищення успішної діяльності, самоорганізацію, самовдосконалення, самореалізацію та саморозвиток.

Метою СРС з дисципліни "**Економіка та бізнес**" є систематизація та закріплення отриманих теоретичних знань і практичних вмінь; поглиблення і розширення отриманих знань; формування вмінь використовувати наукову, навчальну, довідкову, періодичну літературу, осмислення отриманої інформації з метою пошуку ефективних управлінських рішень.

Основними завданнями СРС за дисципліною "**Економіка та бізнес**" є: вивчення теоретико-методичних засад комплексного аналізу економічних явищ і процесів, що протікають на підприємстві; вивчення підходів щодо формування інформаційної бази для здійснення аналізу стану та перспектив розвитку соціально-економічних явищ та процесів в умовах ринку; узагальнення методичних підходів щодо оцінки економічної та соціальної ситуації на різних рівнях управління.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

основи економіки підприємства; принципи формування стратегії розвитку підприємства; підходи до маркетингового дослідження; план рахунків бухгалтерського обліку; методи управління ресурсами на підприємстві; методи управління персоналом підприємства та організації;

ВМІТИ:

збирати, обробляти та систематизувати наявну інформацію використовуючи наукові методи її первинної оцінки; аналізувати ринкову інформацію всіх видів, виконувати розрахунки й оформлювати результати; застосовувати оптимальну систему показників для вирішення господарських ситуацій різних рівнів; визначати фактори, які впливають на показник і встановлювати залежність зміни показника від рівня зміни фактора; відбирати головні та другорядні фактори впливу на визначений процес; застосовувати комплексний фінансово-економічний аналіз суб'єктів господарювання; прогнозувати обсяги виробництва на підприємстві; складати бухгалтерські проводки відповідно до проведених операцій; складати бізнес-план інвестиційного проекту; формувати стратегічну карту підприємства для визначення рівня конкурентоспроможності; планувати бюджет підприємства та організації; складати калькуляцію собівартості продукції та визначати структуру витрат підприємства; приймати зважені управлінські рішення на основі SWOT-аналізу.

Успіх спільної діяльності викладача й студента значною мірою залежить від *вибору й поєднання форм і видів СРС*. При вивченні дисципліни організація СРС становить єдність двох взаємозв'язаних **видів**:

- *аудиторної СРС*;
- *позааудиторної СРС*.

Як аудиторна, так і позааудиторна СРС, у свою чергу, підрозділяється на:

- *академічну роботу* (щодо виконання шаблонних завдань чи завдань підвищеної складності);
- *творчу роботу* (що спонукає до самостійного мислення та систематизації набутих раніше знань з метою прийняття певного рішення завдання чи проблеми).

Аудиторна СРС реалізовується при проведенні лекційних занять шляхом експрес-опитувань за темою, виконання тестових завдань та ін.

Зміст *позааудиторної СРС* визначається:

- *для оволодіння знаннями*: проробка науково-методичної літератури з метою розуміння сутності соціально-економічної проблеми та загальних методів обробки інформаційного матеріалу; графічне зображення структури тексту; навчально-дослідницька робота; використання комп'ютерної техніки та Інтернету;

- *для закріплення й систематизації знань*: робота з конспектом лекцій та додатковою навчально-методичною літературою задля вирішення типових завдань за зразком; систематизації навчального матеріалу; складання аналітичних довідок; а також складання бібліографії, тематичних кросвордів, написання есе тощо;

- *для формування вмінь*: вирішення варіативних задач; виконання розрахунково-графічних робіт; вирішення ситуаційних професійних задач.

Форми організації СРС, що використовуються під час вивчення дисципліни:

фронтальна, коли студент отримує загальні для всіх знання, загальний інструктаж викладача щодо виконання завдання, використовуються загальні прийоми організації та керівництва подальшими діями студента; **індивідуальна** студент визначає зміст роботи, обирає способів її виконання, а також співпрацює з викладачем при виконанні трудомістких завдань.

Формам організації СРС відповідають певні рівні її складності. **Рівні складності СРС: відтворюючий** (репродуктивний або тренувальний) – утворюються основи для наступних рівнів, має місце засвоєння та закріплення нового матеріалу; **реконструктивний** (перехідний або напівтворчий) – відбувається аналіз матеріалу з подальшим його синтезом, здійснюється перенесення надбаних знань, навичок та вмінь на аналогічні ситуації та формування висновків щодо аналогічних ситуацій; **творчий** – формування навичок та вмінь здійснювати пошук за умов вирішення більш складних задач, йде формування творчої особистості й професійної самостійності.

Завдання до самостійної роботи містять перелік практичних завдань за модулями дисципліни.

Змістовий модуль 1. Системна модель бізнесу

Тема 1. Економіка підприємства

Завдання 1

Обчислити коефіцієнт змінності роботи ткацьких верстатів у цеху, якщо 50 із них працює в одну зміну, 70 – у дві зміни, 20 – у три зміни [3].

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

У даному випадку коефіцієнт змінності розраховується як середня величина змін, зважена за кількістю одиниць устаткування, тобто за формулою середньої арифметичної зваженої.

Завдання 2

Визначити середньорічну вартість основних фондів і річну суму амортизаційних відрахувань на реновацію, якщо відомо, що річна норма амортизації устаткування складає 12,8 %. На початок року залишкова вартість устаткування становила 6,2 млн грн. Протягом року вводиться нове обладнання: з 1 травня – на 980 тис. грн, з 1 вересня – на 670 тис. грн. З 1 жовтня вибуває устаткування на суму 1,09 млн грн [3].

Методичні рекомендації до виконання завдання 2

Середньорічна вартість основних виробничих фондів визначається за нижче наведеною формулою з урахуванням того, що введення та вибуття основних фондів відбувається на початку місяця:

$$V_{\text{сер.р.}} = V_{\text{поч}} + \sum \left(V_{\text{вв}} \times \frac{K_{\text{вв}}}{12} \right) - \sum \left(V_{\text{вив}} \times \frac{12 - K_{\text{вив}}}{12} \right), \quad (1.1)$$

де $V_{\text{поч}}$ – вартість основних фондів на початок року, грн;

$V_{\text{вв}}$, $V_{\text{вив}}$ – вартість відповідно введених та виведених протягом i -го місяцю основних фондів, грн;

$K_{\text{вв}}$, $K_{\text{вив}}$ – кількість повних місяців, протягом яких знаходилися в експлуатації основні фонди, що були відповідно введені в дію та виведені з експлуатації.

Сума амортизаційних відрахувань складе:

$$A_a = \frac{B_{\text{сер.р.}} \times H_{\text{ам}}}{100 \%}, \quad (1.2)$$

де A_a – сума амортизаційних відрахувань;
 $H_{\text{ам}}$ – норма амортизаційних відрахувань.

Тема 2. Управління підприємствами

Завдання 1

Мале підприємство використовує 5 швейних машин, що придбані 3 роки тому за ціною 1 200 грн кожна. Нормативний строк служби такого класу обладнання – 6 років. Теперішня ціна аналогічних машин – 1 050 грн. Розрахувати загальний коефіцієнт зношення машин [3].

Методичні рекомендації до виконання 1

Для обчислення нарахованої за період експлуатації амортизації визначимо норму амортизації за наведеною формулою, передбачаючи, що первісна вартість амортизується повністю:

$$H_a = \frac{B_{\text{п}} - B_{\text{л}}}{B_{\text{п}} - T_{\text{н}}} \times 100 \%, \quad (2.1)$$

де $B_{\text{п}}$, $B_{\text{л}}$ – сервісна та ліквідаційна вартість основних фондів, грн;
 $T_{\text{н}}$ – нормативний термін служби устаткування.

Тоді сума нарахованої амортизації за три роки експлуатації для 5 швейних машин (зношення основних фондів) становитиме:

$$З = \frac{H_a \times B_{\text{п}}}{100 \%}. \quad (2.2)$$

Рівень фізичного зношення основних фондів обчислюється за формулою:

$$K_{\text{ф. зн}} = \frac{З}{B_{\text{п}}}. \quad (2.3)$$

Коефіцієнт морального зношування I роду визначається за формулою:

$$K_{м.з.1} = \frac{B_{п} - B_{т}}{B_{п}} \times 100 \%, \quad (2.4)$$

де $B_{т}$ – теперішня вартість устаткування.

Тоді загальний коефіцієнт зношування основних фондів становить:

$$K_{знош} = 1 - (1 - K_{ф. зн}) \times (1 - K_{м.з.1}). \quad (2.4)$$

Завдання 2

Підприємство встановило верстат вартістю 200 тис. грн. Через чотири роки внаслідок зростання продуктивності праці його вартість знизилася на 15 %. Розрахувати суму втрат від морального зношення, якщо строк служби верстата 10 років. Визначити форму морального зношення [3].

Тема 3. Загальний менеджмент: функції та методи управління

Завдання 1

Використовуючи наведені характеристики типів менеджменту (табл. 1), навести приклади реальних систем управління, що відповідають опису (заповнити пусті стовпці) [6].

Таблиця 1

Вихідні дані

Тип менеджменту	Основні риси та умови застосування типу менеджмента	Уявлення про керівника і методи управління	Уявлення про організацію та структуру управління
1	2	3	4
Антикризовий менеджмент			
Мотиваційний менеджмент			
Корпоративний менеджмент			
Креативний менеджмент			
Стратегічний менеджмент			

1	2	3	4
Маркетинг-менеджмент			
Управління проектом			
Адміністративний менеджмент			

Тема 4. Процеси прийняття рішення і управління

Завдання 1

Для фінансування проекту підприємцю необхідно запозичити на один рік 15 000 грн. Банк може кредитувати йому ці гроші під 15 % річних або вкласти в діло зі 100 %-им поверненням суми, але під 9 % річних. Із минулого досвіду підприємцю відомо, що 4 % таких клієнтів позику не повертали. Що робити? Давати йому займ чи ні?

Методичні рекомендації до виконання завдання 1

Перед вами приклад задачі з одним рішенням, тому необхідно скористатися "деревом рішення". "Дерево рішень" подає задачу вибору раціонального рішення як послідовність альтернатив, кожна з яких відображується розгалуженням "дерева". На рис. 1 наведено дерево рішень для цього завдання.

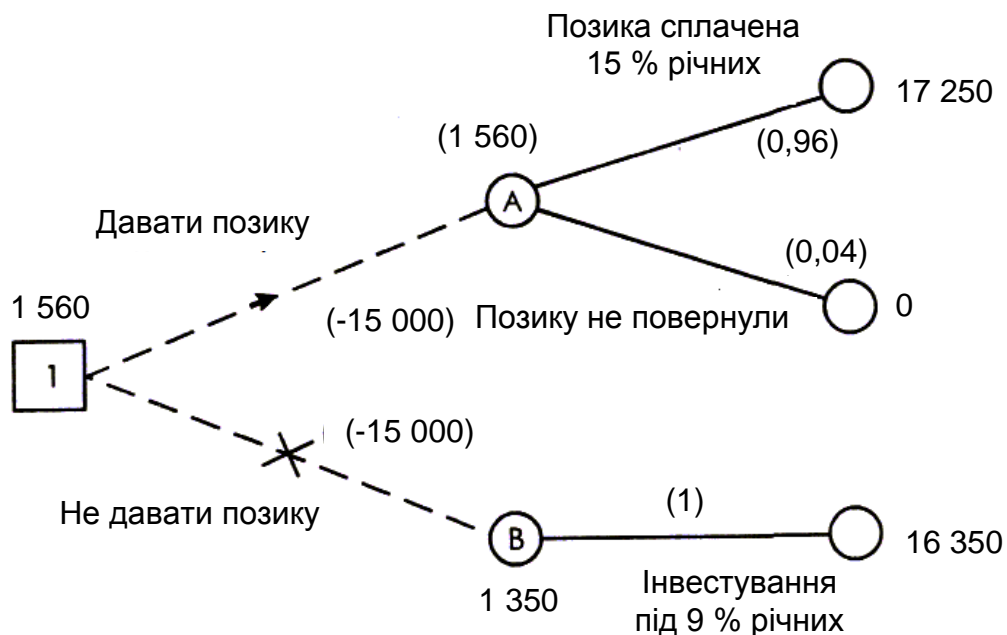

Рис. 1. Побудова дерева рішень

Завдання 2

Підприємство випускає верстати. Верстат В-3 випускається протягом декількох років великими серіями і реалізується без труднощів. У плані розвитку виробництва рекомендується перейти до випуску верстатів більш досконалої модифікації В-4 і В-5. З двох моделей більш сучасною є модель В-5. Попередні розрахунки показують, що перехід на випуск моделі В-4 принесе підприємству приріст прибутку за рік у розмірі 27 млн грн у тому випадку, якщо товар буде прийнятий ринком. Якщо дана модель не адаптується на ринку, то підприємство зазнає збитків у розмірі 4 млн грн. Подібні розрахунки по верстату В-5 показують, що підприємство у разі успіху на ринку отримає додатковий прибуток у розмірі 33 млн грн, в іншому випадку збитки складуть 18 млн грн. Аналізуючи ситуацію на ринку, менеджер впевнений в успіху реалізації нового виду верстату з імовірністю 70 %. Для збільшення впевненості в правильності свого рішення він може звернутися в консалтингову фірму для проведення економічного аналізу даної проблеми. Менеджер знає, що висновки фірми виявлялися правильними в 60 % у тих випадках, коли прогнозувався успіх, і на 80 % – коли прогнозувалася невдача. Вартість послуг консалтингової фірми становить 300 000 грн. Зробіть висновок: переходити чи не переходити підприємству на випуск нових видів верстатів, використовуючи дерево рішень.

Тема 5. Маркетинг: система маркетингу на підприємстві, методи дослідження ринку, маркетингове планування

Завдання 1

Визначити ємність ринку за табачними виробами в області N в цілому за рік та за кожною позицією на основі даних табл. 2, якщо відомо, що частина громадян у загальній чисельності населення області, які ні при яких обставинах не можуть бути споживачами товару, складає 27 % [4].

Методичні рекомендації до рішення завдання 1

1. Визначимо потенційну ємність ринку (E_p) області за рік за формулою:

$$E_p = E_{ерм} + E_{ерс}, \quad (5.1)$$

де $E_{ерм}$ – ємність ринку в місті;

$E_{ерс}$ – ємність ринку в сільській місцевості.

Вихідні дані

Показники	Населення					Середньодобова норма споживання, пачок	Частка імпортованих сигарет, %	Частка найбільших ринків, %	Період часу, рік
	Чисельність, млн осіб	Частка міського населення, %	Частка сільського населення, %	Частка осіб, що не мають пагубних звичок, %					
				Серед міського населення	Серед сільського населення				
Область N	4,5	62	38	47	56	1	70	82	365
Споживання сигарет, млн од.	3,285	2,037	1,248	0,957	0,698	1,629	1,140	0,935	341,2

Потенційна ємність ринку незалежно від місця проживання людей знаходиться за формулою:

$$E_{pi} = C_n \times (1 - q_{np}) \times q_{dp} \times q_i \times q_{in} \times q \times q_{kr} \times T, \quad (5.2)$$

де C_n – загальна чисельність населення області;

q_{np} – частка осіб, які ні за яких обставин не можуть бути споживачами продукту;

q_{dp} – рівень середньодушового споживання;

q_i – частка імпорту;

q_{in} – частка міського або сільського населення;

q_k – частка курців населення;

q_{kr} – частка найбільш великих за товарообігом районів області;

T – кількість днів у році.

2. Для визначення ємності ринку за кожною позицією необхідно:
а) підрахувати загальне споживання товару всім населенням без обліку осіб, які ніколи не будуть споживачами даного товару; б) визначити споживання сигарет курцями в місті і в селі; в) розрахувати загальне споживання товару з урахуванням імпорту; г) знайти потенційну ємність ринку на рік з урахуванням споживання в найбільш великих за товарообігом районів області.

Тема 6. Стратегічний менеджмент: модель, стратегії, технології стратегічного планування

Завдання 1

Ви спеціаліст відділу стратегічного аналізу торгівельної компанії. У підприємства є певні проблеми з реалізацією продукції деяких виробників (самостійно обиріть об'єкт дослідження). Відділ стратегічного аналізу отримав завдання дослідити конкурентоспроможність об'єкту дослідження.

Необхідно: 1. Провести оцінку конкурентоспроможності об'єкту дослідження. 2. Визначити конкурентні переваги (втрати) об'єкту та прийняти рішення щодо можливих напрямів підвищення його конкурентоспроможності. 3. Підготувати пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності

Методичні рекомендації до рішення завдання 1

Пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності об'єкта дослідження оформити у вигляді табл. 3 [6].

Таблиця 3

Пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності

№ п/п	Заходи	Термін реалізації	Відповідальна особа, посада

Тема 7. Управління змінами: парадигми і стратегія управління змінами, опір змінам

Завдання 1

Ви менеджер зі стратегічного розвитку підприємства. Виробничо-торгівельне підприємство "Галичина" на протязі всієї історії господарювання функціонує на ринку верхнього одягу, як чоловічого так і жіночого, що визначено історичними тенденціями і специфікою обладнання. Предметом діяльності товариства є: виробництво швейних виробів та реалізація продукції, що виготовлена на підприємстві, тощо.

Незважаючи на умови економічної нестабільності, підприємство "Галичина" продовжувало працювати, що сприяло залученню іноземних фірм для виконання послуг по виготовленню виробів з давальницької сировини. Співпраця з іноземними виробниками вплинула на організацію виробництва ВАТ "Галичина". Більше уваги стало приділятися якості продукції, було змінено обладнання, технологіями був введений новий метод без дефектного крою.

Підприємству потрібно визначитися з оптимальним асортиментним набором на найближчу перспективу. Інформація про характеристики асортименту наведена в табл. 4 [6].

Таблиця 4

Результати оцінки конкурентної позиції асортименту

Асортимент	Індекс якісних показників (I_q)	Індекс маркетингових показників (I_m)	Індекс економічних показників (I_e)	Запланований обсяг реалізації, од.	Собівартість одиниці продукції, грн	Ціна реалізації з урахуванням ПДВ, грн
Пальто (A1)	7,43	7,6	1,5	2 100	380	598
Плащі (A2)	8,28	7,4	1,5	10 000	285	365
Плащі дитячі (A3)	7,39	6,65	1	1 000	105	177
Костюми (A4)	6,36	5,95	1	2 000	454	673
Куртки (A5)	9,31	7,8	1	1 500	269	392

Керуючись наведеною інформацією:

1. Виконати ранговий аналіз базового асортименту.
2. Дати характеристики попиту та викласти можливі заходи для покращення асортименту.
3. Виконати аналіз асортименту використовуючи матрицю Мак-Кінсі.

Методичні рекомендації до рішення завдання 1

1 етап. Обирається група показників за якими можливо проводити ранговий аналіз структури асортименту підприємства. Це можуть бути: конкурентна позиція – прибутковість; обсяг реалізації – прибутковість.

При виборі першої групи визначаємо конкурентну позицію асортименту за показником конкурентоспроможності за формулою:

$$K = \frac{f(I_{я}, I_{м})}{I_{е}}, \quad (7.1)$$

де $I_{я}$, $I_{м}$, $I_{е}$ – зведені індекси конкурентноспроможності відповідно до якісних, маркетингових та економічних показників.

Прибутковість визначається в даному випадку, як рентабельність продукції.

2 етап. Проставляється ранг від 1 до n значення показників.

3 етап. Визначають коефіцієнт кореляції рангів, що розраховується за формулою (7.2):

$$K_p = 1 - \frac{6 \sum (P_k - P_r)^2}{n(n^2 - 1)}, \quad (7.2)$$

де P_k – ранг конкурентної позиції;

P_r – ранг рентабельності;

n – кількість позицій асортименту.

Відносно можливих значень коефіцієнту кореляції K_p (P_k ; P_r) можна зробити такі висновки:

- 0,7 – 1 – структура асортиментної діяльності підприємства оптимальна і рекомендується підтримувати її;
- 0,4 – 0,7 – структуру асортименту можливо покращити;
- -1 – 0,4 – діяльність компанії належить реструктуризувати.

4 етап. Будується матриця "Мак-Кінсі". Приклад використання матриці "Мак-Кінсі" (рис. 2.)

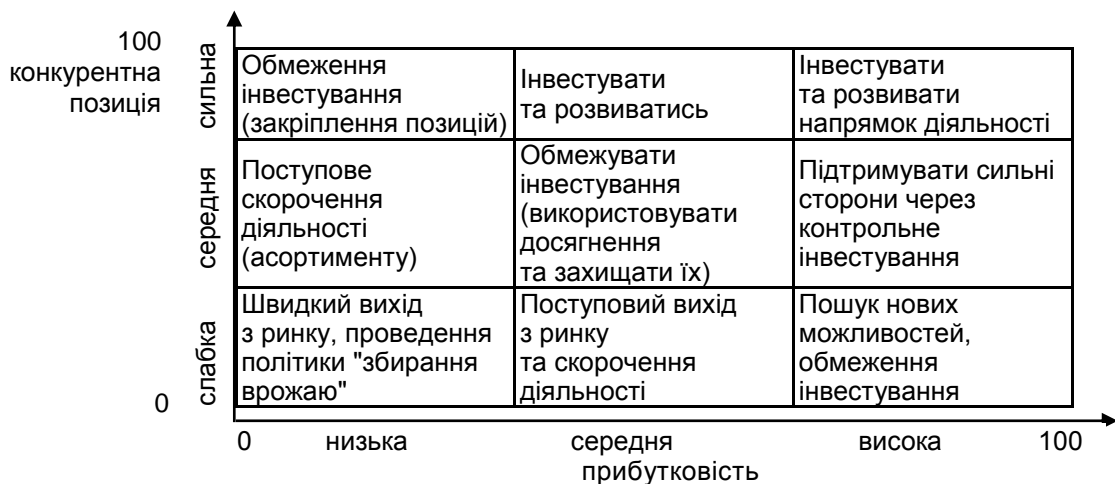

Рис. 2. Матриця "Мак-Кінсі"

Змістовий модуль 2. Економічне управління підприємством

Тема 8. Бізнес планування: розробка бізнес-плану, джерела інвестицій

Завдання 1

В умовах обмеженого фінансування природоохоронних заходів з державного бюджету проблема участі підприємств у регіональних (міських) заходах з охорони навколишнього середовища набуває особливого значення. Розмір пайової участі підприємств у фінансуванні колективного будівництва залежить від потужності кожного підприємства і ступеня забруднення ним навколишнього середовища. Необхідно визначити розміри пайових платежів у фонд природоохоронного призначення за підприємствами або групами підприємств на підставі даних табл. 5. У результаті необхідно отримати величину, дуже близьку до обсягу капітальних вкладень, сформованого за рахунок пайових платежів підприємств.

Методичні рекомендації до рішення завдання 1

Обсяг капітальних вкладень, що формуються за рахунок пайових платежів промислових підприємств, визначається як різниця між необхідним обсягом капітальних вкладень за мінімальним збитком зовнішнього середовища і плановим обсягом наявних засобів у бюджеті на природоохоронні заходи:

$$K = V_{\text{кош}} - V_{\text{БЮД}}, \quad (8.1)$$

де $V_{\text{кош}}$ – кошторисна вартість будівництва природоохоронного об'єкта;

$V_{\text{БЮД}}$ – наявний у бюджеті обсяг засобів на природоохоронні заходи;

K – необхідний обсяг засобів на будівництво об'єкта.

Визначенню прогресивно зростаючих ставок платежів передуює групування підприємств в однорідні кластери залежно від величини приведенного обсягу викидів забруднюючих речовин у зовнішнє середовище.

Число промислових підприємств у кожній групі визначається за формулою:

$$Ч_{\text{ПР}} = \frac{N}{5}, \quad (8.2)$$

де N – кількість підприємств;

5 – кількість груп підприємств.

Якщо N не ділиться на 5 цілочисельно, то остання група містить $N + C$ елементів, де C – залишок від цілочисельного ділення. До першої групи входять підприємства, що найменш забруднюють довкілля. Для цієї групи встановлюється мінімальна ставка платежів на 1 тис грн продукції, що випускається. Розмір ставок для подальших груп підприємств повинен зростати в арифметичній прогресії. Так ставка платежів за забруднення для j -тої групи підприємств складатиме:

$$P_j = P_{j-1} + m. \quad (8.3)$$

Параметр управління m -величина, на яку відрізняється ставка плати в двох суміжних групах підприємств. Визначається як:

$$\begin{aligned} P_1 \times T_1 + (P_1 + t) \times T_2 + (P_1 + 2t) \times T_3 + (P_1 + 3t) \times T_4 + (P_1 + 4t) \times T_5 &= K \\ P_1 \times T_1 + P_1 \times T_2 + t \times T_2 + P_1 \times T_3 + 2t \times T_3 + P_1 \times T_4 + 3t \times T_4 + P_1 \times T_5 + 4t \times T_5 &= K \\ P_1 (T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + T_5) + t (T_2 + 2T_3 + 3T_4 + 4T_5) &= K, \text{ тобто} \\ m &= \frac{K - P_1 \left(\sum_{j=1}^5 T_j \right)}{\sum_{j=1}^5 (j-1) \times T_j}, \end{aligned} \quad (8.4)$$

де K – обсяг капітальних вкладень, що формується за рахунок пайових платежів підприємства;

P_j – мінімальна ставка платежів для першої групи підприємств;

T_j – обсяг продукції j -ої групи підприємств.

Вихідні дані

Показник	Варіант									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Наявний у міському бюджеті плановий обсяг капітальних вкладень, що спрямовуються на природоохоронні заходи, тис. грн	462	341	372	380	412	424	440	287	321	356
Кошторисна вартість об'єкта вкладень за мінімальним збитком навколишнього середовища, тис. грн	880	716	780	794	815	832	864	675	766	654
Наведений обсяг викидів забруднюючих речовин за кожном підприємством, т/рік:										
Підприємство 1	0,05	0,06	1,25	2,06	2,41	2,96	15,0	4,16	7,98	6,57
Підприємство 2	0,7	0,6	0,7	0,85	1,05	1,25	2,5	1,98	1,54	1,32
Підприємство 3	1,4	0,5	0,65	0,80	0,95	1,10	84,0	0,87	0,56	0,97
Підприємство 4	25,5	69,8	72,4	72,9	76,8	79,3	42,0	32,8	41,5	67,3
Підприємство 5	54,2	71,75	58,2	64,1	69,8	74,7	30,4	44,3	52,1	65,9
Підприємство 6	102,0	75,0	70,2	79,5	84,2	88,3	65,0	87,4	77,7	72,2
Підприємство 7	624,0	15,1	17,2	18,9	20,1	22,4	124,7	102,3	44,2	24,5
Підприємство 8	26,0	16,5	19,2	24,7	25,3	27,9	205,0	65,3	72,1	85,4
Підприємство 9	18,4	23,1	25,1	26,4	27,7	29,4	360,2	33,2	28,4	26,9
Підприємство 10	252,0	647,0	524,0	570,4	592,0	620,4	470,4	356,8	422,6	400
Підприємство 11	312,2	752,0	715,0	727,0	780,0	795,0	520,5	346,7	655,4	690
Підприємство 12	524,0	6 670,0	5 390,0	5 210,0	2 370,0	3 750,0	2 800,0	4 480,4	3 496,3	4 003,1
Підприємство 13	89,0	1 057,0	980,4	1 010,0	915,0	1 042,0	760,4	567,6	764,9	687,4
Підприємство 14	984,0	485,0	320,2	340,0	380,0	390,4	890,2	560,6	542,4	698,5
Підприємство 15	4 180,0	145,0	107,4	118,2	129,8	134,0	1 015,0	345,7	235,9	543,7
Підприємство 16	64,2	205,0	212,4	218,0	224,2	232,0	0,82	89,5	68,4	119,8

Закінчення табл. 5

Показник	Варіант									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Обсяг товарної продукції за підприємствами, тис. грн										
Підприємство 1	4,50	83,3	10,2	10,7	15,4	17,2	24,7	65,5	47,6	37,9
Підприємство 2	18,2	14,0	27,0	24,2	16,0	142,4	174,9	123,6	176,5	169,8
Підприємство 3	49,0	39,6	18,4	24,2	29,1	37,3	27,1	48,5	54,2	66,6
Підприємство 4	26,4	32,2	19,8	15,7	47,2	32,1	42,4	22,8	34,6	32,8
Підприємство 5	52,1	45,2	29,4	37,2	48,4	18,7	25,4	48,2	33,2	54,3
Підприємство 6	102,2	80,8	144,7	152,4	160,7	75,4	98,7	98,4	85,8	99,8
Підприємство 7	480,7	298,7	26,7	32,4	65,2	52,4	81,4	66,7	124,9	87,8
Підприємство 8	64,0	56,4	81,4	73,2	91,4	98,9	140,1	64,8	76,6	82,4
Підприємство 9	15,2	16,8	24,1	37,8	18,9	32,4	180,2	32,2	28,8	34,7
Підприємство 10	65,4	75,6	59,4	129,0	240,1	220,7	280,71	210,6	234,7	310,2
Підприємство 11	85,0	94,9	118,2	124,0	212,4	180,7	68,4	244,5	220,6	210,6
Підприємство 12	310,2	297,6	524,1	370,0	410,7	480,5	325,4	342,4	356,8	401,5
Підприємство 13	189,2	218,0	315,2	427,1	240,4	290,7	240,2	280,6	290,5	295,4
Підприємство 14	520,0	106,8	98,7	81,9	110,4	120,5	150,4	135,3	141,4	152
Підприємство 15	180,2	41,9	67,2	69,0	74,0	58,2	190,7	147,8	172,6	188,8
Підприємство 16	38,4	34,3	115,4	124,2	45,7	65,4	7,7	42,4	48,6	52,8

Абсолютні розміри пайових платежів для кожного підприємства у фонд природоохоронного призначення визначаються:

$$S_i = P_j \times T_i, \quad (8.5)$$

де P_j – ставка платежів на 1 тис. грн випущеної продукції для j -ої групи підприємств;

T_j – обсяг продукції i -ого підприємства.

Необхідно провести перевірку правильності рішення завдання. Для цього необхідно підсумувати розміри пайових платежів до фонду природоохоронного призначення за підприємствами або групами підприємств. У результаті необхідно отримати величину, максимально близьку до обсягу капітальних вкладень, що формується за рахунок пайових платежів підприємств, що є підтвердженням правильності рішення завдання.

Тема 9. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

Завдання 1

Оборотні активи підприємства повинні забезпечувати безперервний процес господарської діяльності підприємства і його безперебійну поточну діяльність. Це обумовлює підвищену увагу до їх стану та структури збоку керівництва підприємства. Використовуючи дані фінансової звітності, слід провести аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів підприємства [7].

Методичні рекомендації до рішення завдання 1

Для виконання завдання слід провести розрахунки, представлені в табл. 6 – 7 та за їх результатами сформулювати відповідні аналітичні висновки. При цьому слід звернути увагу на таке: проаналізувати вартість та склад оборотних активів підприємства, виділити складові, що мають найвищу (найнижчу) питому вагу та надати цьому відповідну інтерпретацію з точки зору їх економічного змісту; розглянути динаміку вартості та структури оборотних активів та як дані зміни вплинули на фінансовий стан підприємства; оцінити ефективність використання оборотних коштів у кожному періоді окремо та в динаміці, звернути увагу на швидкість

їх обороту та прибутковість; зробити загальний висновок про стан оборотних активів на аналізованому підприємстві.

Таблиця 6

Загальна оцінка складу та структури оборотних активів підприємства

Показник	Формула розрахунку	На початок року	На кінець року	Відхилення +/-
Усього оборотних активів, тис. грн	1195 р.			
У тому числі:				
запаси, тис. грн	1100 р.			
% до оборотних активів				
дебіторська заборгованість	1125 – 1155 рр.			
% до оборотних активів				
грошові кошти та їх еквіваленти	1165 – 1165 рр.			
% до оборотних активів				
інші оборотні активи	1170 – 1190 рр.			
% до оборотних активів				

Таблиця 7

Показники стану і ефективності використання оборотних коштів

Показник	Визначення	На початок року	На кінець року	Відхилення +/-
1	2	3	4	5
Розмір власних оборотних коштів (ОК) підприємства:				
1) за П(С)БО	(1495 – 1095) ф. 1			
2) за методикою Аудиторської палати України	(1195 – 1695) ф. 1			
Коефіцієнт реальної вартості ОК у майні підприємства	1195 ф. 1 / 1300 ф. 1			
Коефіцієнт обороту оборотних коштів	2000р. ф. 2 / 1195 ф. 1 _{ср}			

1	2	3	4	5
Оборотність оборотних коштів	$360 \times 1195_{\text{ср}} / 2000\text{р. ф. 2}$			
Коефіцієнт завантаження	$1195\text{р. ф. 1}_{\text{ср}} / 2000\text{р. ф. 2}$			
Коефіцієнт ефективності (прибутковість) оборотних коштів	$2090\text{р. ф. 2} / 1195\text{р. ф. 1}_{\text{ср}}$			
Рентабельність оборотних коштів	$2090\text{р. ф. 2} \times 100 \% / 1195\text{р. ф. 1}_{\text{ср}}$			

Примітка: с.р. – середньорічне значення; ф. 1 – форма 1 (баланс підприємства)

Стан оборотних коштів підприємства характеризується в першу чергу їхньою наявністю на певну дату.

Відповідно до П(С)БО 2 наявність власних оборотних коштів підприємства визначається як різниця між підсумком розділу 1 пасиву балансу "Власний капітал" і підсумком розділу 1 активу балансу "Необоротні активи".

Також власні оборотні кошти можна розраховувати як різницю між оборотними активами й поточними зобов'язаннями. Алгоритм цього розрахунку рекомендовано Аудиторською палатою України.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами характеризує наявність власних оборотних коштів, необхідних для фінансової стабільності підприємства, його незалежності від позикових коштів. Якщо значення даного коефіцієнта нижче 0,1, то підприємство вважається неплатоспроможним. Зростання даного коефіцієнта свідчить про підвищення фінансової незалежності та зниження ризику фінансових вкладень.

Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства показує, яку частку в майні підприємства займають оборотні кошти.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів на підприємстві можуть бути використані такі показники:

коефіцієнт оборотності характеризує кількість оборотів оборотних коштів за аналізований період;

швидкість обороту (оборотність) ОС характеризується періодом, за який оборотні кошти підприємства здійснюють один оборот, тобто проходять всі стадії кругообігу на підприємстві;

коефіцієнт завантаження оборотних коштів є зворотним до коефіцієнта оборотності і характеризує наявність оборотних коштів у кожній гривні

вартості реалізованої продукції. Чим менше оборотних коштів припадає на 1 грн обсягу реалізації, тим ефективніше вони використовуються;

коефіцієнт ефективності (прибутковість оборотних коштів) характеризує, скільки прибутку припадає на 1 грн вартості оборотних коштів підприємства:

рентабельність оборотних коштів – це відносний показник, що визначає ступінь ефективності використання оборотних коштів.

Завдання 2

Результати діяльності підприємства характеризуються такими показниками (табл. 8) [7]:

Необхідно розрахувати: виручку від реалізації; оборотність оборотних коштів у днях; коефіцієнт оборотності оборотних коштів. Складіть аналітичний висновок.

Таблиця 8

Результати діяльності підприємства

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Одноденна виручка	273,87	297,5
Кількість днів періоду, що аналізується	360	360
Середня вартість оборотних коштів, тис. грн	8 726,1	8 851,9

Визначте: суму грошових коштів, що були вивільнені з обороту внаслідок прискорення оборотності оборотних коштів або додатково залучені в оборот унаслідок уповільнення оборотності оборотних коштів.

Тема 10. Бухгалтерський облік і оподаткування суб'єктів господарської діяльності

Завдання 1

Підприємство планує здійснювати прискорену амортизацію основних фондів групи 3 одним з методів бухгалтерського обліку, а саме методом зменшення залишкової вартості та методом прискореного зменшення залишкової вартості. Визначити, яким саме методом доцільно скориста-

тися при нарахуванні амортизації токарних верстатів, якщо початкова вартість верстата – 100 тис. грн, ліквідаційна вартість – 5 тис. грн, а корисний строк використання – 5 років [3].

Методичні рекомендації до рішення завдання 1

До методів прискореної амортизації належать метод зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний.

1. Наррахування амортизації методом зменшення залишкової вартості. Визначити норму амортизації за формулою (10.1):

$$H_a = \sqrt[T]{\frac{B_{\text{л}}}{B_{\text{п}}}} \times 100 \%, \quad (10.1)$$

де $B_{\text{п}}$, $B_{\text{л}}$ – первісна та ліквідаційна вартість основних фондів, грн;

T – термін корисного використання, роки.

Визначити послідовно суму амортизаційних відрахувань для кожного року використання верстатів за формулою (10.2), скориставшись для визначення залишкової вартості основних фондів формулою (10.3):

$$A = \frac{B_{\text{п}}^3 \times H_a}{100 \%}, \quad (10.2)$$

$$B_{\text{п}}^3 = B_{\text{п}} - Z, \text{ або } B_{\text{в}}^3 = B_{\text{в}} - Z, \quad (10.3)$$

де $B_{\text{п}}^3$, $B_{\text{в}}^3$ – залишкова вартість відповідно в первісних та відновних оцінках, грн;

Z – зношення основних фондів (накопичена амортизація за період з моменту придбання об'єкта до поточного часу), грн.

2. Наррахування амортизації методом прискореного зменшення залишкової вартості.

Визначити норму амортизації за формулою (10.4) і збільшимо її в два рази:

$$H_a = \frac{1}{T} \times 100\%. \quad (10.4)$$

Тема 11. Управління ресурсами підприємства

Завдання 1

За підприємством за місяць маємо такі дані (табл. 9):

Таблиця 9

Вихідні дані

Показник	По плану	По факту
Товарна продукція в порівнянних оптових цінах, млн грн	854,0	978,7
Середня спискова чисельність робітників, осіб	502	542

Визначити абсолютну і відносну економію або надлишок робочої сили.

Методичні рекомендації до рішення завдання 1

Абсолютна економія чи надлишок робочої сили визначається як:

$$\Delta T_{\text{абс}} = T_{\text{ф}} - T_{\text{пл}}, \quad (11.1)$$

де $\Delta T_{\text{абс}}$ – абсолютна економія чи надлишок робочої сили;

$T_{\text{ф}}$, $T_{\text{пл}}$ – фактична та планова чисельність робітників.

Відносна економія або надлишок робочої сили визначається як:

$$\Delta T_{\text{відн}} = T_{\text{ф}} - T_{\text{пл}} \times \frac{ТП_{\text{ф}}}{ТП_{\text{пл}}}, \quad (11.2)$$

де $ТП_{\text{ф}}$, $ТП_{\text{пл}}$ – товарна продукція в порівнянних оптових цінах по факту і плану відповідно.

Завдання 2

За підприємством за рік є такі дані про чисельність і обертання робочої сили, осіб:

облікове число робітників – 900;

прийнято за рік – 180;

звільнено – 120;

у тому числі за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни – 96;

число робітників, що перебували в списках весь рік – 720;

середнє облікове число робітників – 936;

Визначити коефіцієнти обороту по прийому, звільнення, плинності і постійності кадрів.

Тема 12. Фінансовий менеджмент

Завдання 1

Підприємство планує інвестувати вільні кошти в розмірі 150 тис. грн на 4 роки. Визначте найбільш ефективний варіант розміщення коштів на депозитний рахунок банку з декількох альтернативних. За першим варіантом планується щорічне нарахування складних відсотків за ставкою 18 %, за другим – щомісячне нарахування складних відсотків за ставкою 14 %, за третім – щорічне нарахування простих відсотків за ставкою 24 %.

Методичні рекомендації до рішення завдання 1

Для ухвалення рішення про вибір найбільш ефективного варіанта розміщення коштів необхідно оцінити майбутню вартість інвестованих коштів. Використання простого відсотка припускає нарощування капіталу тільки із суми початкових інвестицій протягом усього строку вкладення. Для оцінки майбутньої вартості інвестованих коштів (FV) використовується формула (12.1):

$$FV = PV \times (1 + i \times n), \quad (12.1)$$

де PV – сума коштів, інвестованих у початковий період, грн;

i – дисконтна ставка, коеф.;

n – строк додавання коштів, років;

m – кількість нарахувань за рік, од.

При використанні складного відсотка отриманий дохід періодично додається до суми початкового вкладення, тобто відсоток обчислюється

також із накопиченої суми відсотків платежів. При цьому для оцінки майбутньої вартості коштів використовується формула:

$$FV = PV \times (1 + i)^n. \quad (12.2)$$

У разі, якщо передбачається виплата відсотків кілька разів на рік (щодня, щомісяця, поквартально, раз у півріччя), майбутню вартість інвестованих коштів можна визначити за формулою:

$$FV = PV \times \left(1 + \frac{i}{m}\right)^{m \times n}. \quad (12.3)$$

Змістовий модуль 3. Стандарти MRPII в системі ІТ підприємства

Тема 13. Бухгалтерський і податковий облік

Завдання 1

Згрупуйте в окремих таблицях показники засобів підприємства "Чобіток" на 30 квітня 2014 рік, що наведені у табл. 10, за їх складом і джерелами утворення. Проаналізуйте фінансовий стан підприємства.

Таблиця 10

Сумовані дані про вартість окремих видів господарських засобів підприємства "Чобіток" та окремих видів джерел їх утворення (грн) на 30 квітня 2014 рік

Господарські засоби та джерела їх утворення	Сума, грн, за варіантами	
	1	3
Чобітки жіночі на складі	12 000	29 600
Залишок коштів на поточному рахунку в банку	30 000	33 000
Заборгованість ТОВ "Хутро" за матеріали	28 000	34 200

1	2	3
Будівля підприємства	700 000	700 800
Шкіра підошвена на складі	250 000	27 000
Черевики дитячі на складі	8 000	7 000
Заборгованість за заробітною платою робітникам цеху	48 000	49 000
Статутний капітал	640 000	660 000
Преси вирубочні в цеху	120 000	254 000
Прибуток від експлуатації транспорту	18 000	13 400
Заготовки жіночих чобітків у цеху	10 000	13 000
Масло машинне на складі	7 000	3 000
Заборгованість бюджету за податками	12 000	51 000
Будівля складу	200 000	325 000
Заборгованість ТОВ "Маяк" за матеріали	7000	81 900
Заборгованість по заробітній платі службовцям	32 000	29 500
Парусина підкладкова на складі	23 000	24 000
Заборгованість банку по короткостроковому кредиту	120 000	226 000
Заборгованість МП "Гермес" за матеріали	75 000	53 000
Заготовки чоловічих черевиків у цеху	6 000	8 000
Заборгованість Міськводоканалу за воду	2 000	5 000
Заборгованість за заробітною платою робітникам цеху	105 000	100 000
Швейні машини в пошивочному цеху	70 000	56 000
Хром чорний (для верху взуття) на складі	39 000	88 000
Заборгованість "Енергозбуту" за електроенергію	16 000	20 900
Готівка в касі	200	600
Нитки швейні на складі	4 000	6 000
Заборгованість за заробітною платою цеховому персоналу	25 000	26 500
Затяжні машини в цеху	40 000	43 000
Резервний капітал	183 000	93 000

1	2	3
Заборгованість начальника цеху по авансу, иданому на господарські витрати	300	200
Чоловічі черевики на складі	10 000	17 300
Мило господарське на складі	2 000	3 000
Прибуток від реалізації готової продукції	167 000	166 600
Підошва, вирублена для чоловічих черевиків, у цеху	9 000	10 000
Заборгованість підприємства "Шанс" за продану продукцію	19 500	18 000
Спортивне взуття дитяче на складі	6 000	2 700
Заборгованість ТОВ "Мрія" за матеріали	92 000	70 000
Заборгованість магазину "Ініерспорт" за продане спортивне взуття	4 000	10 800

Тема 14. Управління виробництвом

Завдання 1

Партія деталей складається з 10 шт, обробляються при паралельно-послідовному вигляді руху. Технологічний процес обробки деталей складається з 6 операцій: $t_1 = 2$, $t_2 = 9$, $t_3 = 5$, $t_4 = 8$, $t_5 = 3$, $t_6 = 4$ хв. Є можливість об'єднати п'яту і шосту операції в одну без зміни тривалості кожної. Розмір транспортної партії дорівнює 1. Визначити, як зміниться тривалість технологічного циклу обробки деталей.

Завдання 2

Кількість деталей в партії 12 шт. Вид руху партії деталей – послідовний. Технологічний процес обробки деталей складається з 6 операцій, тривалість обробки на кожній операції відповідно дорівнює: $t_1 = 4$, $t_2 = 6$, $t_3 = 6$, $t_4 = 2$, $t_5 = 5$, $t_6 = 3$ хв. Кожна операція виконується на одному верстаті. Визначити, як зміниться тривалість технологічного циклу обробки деталей, якщо послідовний вид рухів замінити на паралельно-послідовний. Розмір транспортної партії прийняти рівним 1.

Тема 15. Управлінський облік

Завдання 1

Постійні витрати рівні 40 000 грн, ціна продажу одиниці продукції – 80 грн, змінні витрати на одиницю продукції – 55 грн визначити точку беззбитковості.

Завдання 2

Підприємство виробляє і реалізує вироби "Б", змінні витрати на один виріб складають 1 500 грн. Виріб продається за ціною 2 100 грн, Постійні витрати складають 540 000 грн.

Яку кількість виробів підприємство повинно продати, щоб забезпечити одержання 150 тис грн прибутку?

Завдання 3

Визначте собівартість виробу і фактори, що впливають на зміну собівартості.

Таблиця 11

Вихідні дані

№ п/п	Показники	Виріб "А"	
		попередній рік	звітний рік
1	Обсяг виробництва, од	1 000	1 200
2	Ціна виробу, грн	1 300	1 450
3	Собівартість виробу, грн у тому числі: змінні витрати постійні витрати	500	560
4	Сума постійних витрат, грн	250 000	350 000

Завдання 4

Проведіть аналіз ефективності використання трудових ресурсів.

Вихідні дані

Показники	Попередній рік	Звітний рік
1.Обсяг виробленої продукції, тис. грн	12 000	15 000
2. Середньооблікова чисельність робітників, осіб	100	90
3. Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн	500	600

Тема 16. Управління персоналом**Завдання 1**

Проаналізуйте втрати робочого часу, спричинені браком (табл.13).

Таблиця 13

Вихідні дані для аналізу витрат робочого часу

Показники	Сума
1. Собівартість остаточно забракованої продукції, млн грн	19
2. Втрати на виправлення браку, млн грн	3
3. Виробнича собівартість валової продукції, млн грн	5 671
4. Фактично виготовлено товарної продукції, млн грн	3 100
5. Фактичний середньогодинний виробіток одним робітником, грн	1 345

Завдання 2

Проаналізуйте вплив на виконання плану середньорічного виробітку одного робітника кількості робочих днів, тривалості робочого дня, середньоденного виробітку, маючи такі дані (табл. 14).

Вихідні дані для аналізу продуктивності праці

Показники	План	Факт
1. Середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником за рік	240 000	238 000
2. Відпрацьовано годин одним робітником у середньому за день, год.	8 000	7 800
3. Середньоденний виробіток одного робітника, тис. грн	2 984	3 411

Завдання 3

На основі даних табл. 15 проаналізуйте рівень та динаміку продуктивності праці підприємства.

Вихідні дані

Показники	За планом	Фактично	
		Звітний рік	Минулий рік
Товарна продукція (тис. грн)	26 230	26 749	25 074
Середньорічна чисельність працюючих	736	721	744
У тому числі робітників	550	553	568

Тема 17. Бюджетування та контролінг**Завдання 1**

Складіть помісячний бюджет поточних надходжень та витрат на період з 1 липня по 1 січня для підприємства, що займається пошиттям та оптовим продажем жіночих сумок. Щомісячні обсяги реалізації становлять 1 000 сумок, крім серпня, листопада, лютого та травня, коли обсяги реалізації зростають у 1,3 раза. Ціна реалізації однієї сумки – 200 грн.

Розрахунки за продукцію з оптовими покупцями здійснюються в середньому протягом двох місяців. При цьому 50 % покупців сплачують кошти протягом першого місяця, 40 % – протягом другого, 10 % – протягом третього місяця. Закупівля сировини для пошиття сумок здійснюється за місяць до того, як сировина буде використана з відстрочкою платежу на один місяць.

Витрати на сировину становлять 60 % ціни реалізації, заробітна плата – 20 %, плата за оренду приміщень, комунальні та інші платежі – 10 000 грн на місяць.

У липні підприємство має внести до бюджету податки на суму 60 000 грн, у жовтні – 80 000 грн. Мінімальний залишок грошових коштів на рахунку повинен бути не менш як 40 000 грн. Залишок коштів на рахунку на початок липня становив 52 000 грн.

Завдання 2

Річний баланс підприємства "Весна" подано в табл. 16.

Таблица 16

Вихідні дані

Актив	Сума, ум. од.	Пасив	Сума, ум. од.
1	2	3	4
Основні засоби	130 000	статутний капітал	15 000
запаси	22 000	резервний капітал	5 000
у тому числі:		нерозподілений прибуток	2 350
матеріали	3 000		
готова продукція	17 000	заборгованість за короткостроковими кредитами	150 000
незавершене виробництво	2 000	кредиторська заборгованість	23 200
дебіторська заборгованість	24 010	у тому числі:	
у тому числі:		постачальникам	10 000
покупці	16 910	з податків і зборів	4 200

1	2	3	4
інші кредитори	7 100	з оплати праці	9 000
грошові кошти	19 540		
у тому числі:			
каса	540		
розрахункові рахунки	19 000		
Баланс	195 550	Баланс	195 550

На підставі наявних даних розрахуйте показники фінансової стійкості підприємства, коефіцієнти фінансової стійкості підприємства. Зробіть висновки.

Тема 18. Аналіз та оптимізація діяльності підприємства

Завдання 1

Маємо дані (табл. 17) про обсяг реалізації продукції, виторгу та витрати на виробництво продукції за групою сільськогосподарських підприємств.

Таблиця 17

Вихідні дані

Реалізована продукція	Обсяг реалізованої продукції, тис. ц		Виторг від реалізації продукції, тис. ум. од.		Повна собівартість реалізованої продукції, тис. ум. од.	
	базисний рік	звітний рік	базисний рік	звітний рік	базисний рік	звітний рік
Пшениця	4 810	5 620	48 581	77 556	32 227	48 332
Цукровий буряк	30	35	111	154	102	129,5
Картопля	26	30	325	450	317,5	366

Визначте: 1) прибуток від реалізації продукції; 2) абсолютний приріст прибутку в результаті зміни середніх цін реалізації, собівартості продукції та обсягу реалізації (у тому числі за рахунок структурних зрушень); 3) рівень рентабельності кожного виду продукції та його динаміку; 4) рівень рентабельності всієї реалізованої продукції та вплив окремих факторів на його динаміку; 5) загальні індекси рентабельності продукції (змінного складу, фіксованого складу та впливу структурних зрушень).

Завдання 2

Маємо такі дані за промисловим підприємством, тис. ум. од. (табл. 18).

Таблиця 18

Вихідні дані

Показник	Базисний рік		Звітний рік	
	На початок	На кінець	На початок	На кінець
Кошти	2 560	2 500	2 500	1 000
Товари відвантажені	560	200	200	300
Дебіторська заборгованість	200	300	300	280
Товарно-матеріальні цінності	4 200	4 000	4 000	4 600
Короткострокові позики	2 100	2 200	2 200	2 800
Заборгованість робітникам та службовцям по заробітній платі та соціальним виплатам	400	460	460	600
Кредиторська заборгованість	560	600	600	800

Визначте на початок та кінець кожного року: швидкоореалізуемі активи; ліквідні кошти; короткострокові зобов'язання; коефіцієнти ліквідності; коефіцієнти покриття.

Тема 19. Прогнозування діяльності підприємства

Завдання 1

Обсяг випуску продукції підприємства за звітний рік склав 10 млн грн, при цьому собівартість її за той же період – 7 млн грн. у тому числі витрати

на заробітну плату разом із відрахуваннями на соціальні потреби склали 2,5 млн грн, матеріальні витрати – 3,5 млн грн. Питома вага умовно-постійних витрат у собівартості продукції – 50,5 %.

У наступному році за рахунок певних заходів планується збільшити обсяги виробництва продукції на 12 %, підвищити продуктивність праці на 7 %, збільшити середню заробітну плату на 5 %. Передбачається, що ціни на матеріальні ресурси зростуть на 5 %. Підприємством проведені також заходи, які дозволять знизити норми використання матеріальних витрат на 3 %. Визначте планову собівартість продукції підприємства та планові витрати на 1 грн продукції.

Завдання 2

Складіть поточний фінансовий план підприємства на I квартал планового року якщо [1]:

- амортизаційні відрахування – 145 тис. грн;
- приріст нормативу оборотних коштів – 43 тис. грн;
- прибуток від звичайної діяльності – 180 тис. грн;
- податок на прибуток – 54 тис. грн;
- обсяг капітальних вкладень – 175 тис. грн;
- фонд виплати дивідендів – 53 тис. грн;
- резервний фонд – 26 тис. грн;
- короткострокові кредити банку – 4 тис. грн;
- погашення кредитів банку – 43 тис. грн;
- надлишок власних оборотних коштів – 20 тис. грн;
- інші втрати – 48 тис. грн;
- інші надходження – 14 тис. грн;
- доходи від здавання основних засобів в оренду – 34 тис. грн.

Завдання 3

Дайте оцінку реальності складеного на підприємстві операційного бюджету, якщо [1]:

- підприємство за бюджетом розраховувало в плановому періоді отримати чистий дохід від реалізації продукції в сумі 24 654 тис. грн, а фактично отримало 28 543 тис. грн;
- рівень сукупних витрат прогнозувався на рівні 72 % від обсягу реалізації, а фактично склав 16 %.

Здійсніть розрахунки і зробіть висновки.

Тема 20. Логістика

Завдання 1

З шести асфальтобетонних заводів повинен вивозитися асфальт для будівництва 5 ділянок автодоріг області. Транспортні витрати при перевезеннях різні (табл. 19 – 21) [2].

Таблиця 19

Транспортні витрати

Завод	Участок А	Участок В	Участок С	Участок D	Участок Е
АБЗ 16	1 200	1 250	850	900	1 350
АБЗ 17	1 250	950	1 250	850	700
АБЗ 18	1 400	1 000	1 200	1 050	850
АБЗ 19	1 350	850	800	750	1 200
АБЗ 20	1 300	650	1 300	1 050	1 300
АБЗ 21	1 500	850	1 000	1 250	700

Таблиця 20

Замовлення дорожньо-будівельних бригад на завтра

Участок	Участок А	Участок В	Участок С	Участок D	Участок Е
Кількість машин	79	28	61	50	72

Таблиця 21

Заводи в змозі надати завтра

Участок	АБЗ 16	АБЗ 17	АБЗ 18	АБЗ 19	АБЗ 20	АБЗ 21
Кількість машин	65	46	52	29	28	67

Менеджер підрядної організації хоче мінімізувати транспортні витрати для даних умов. Які найменші транспортні витрати? Скільки машин і на які ділянки буде надано? Після складання плану менеджер отримав вказівку, з причин неекономічного характеру план поставок асфальту для ділянки Л необхідно виконати повністю. Які транспортні витрати нового плану? Скільки машин і на які ділянки буде надано в цьому випадку? При затвердженні нового плану у керівництва, з'ясувалося, що через аварійний стан мосту перевозка асфальту з АБЗ 21 на ділянку Е по прямому маршруту неможлива. Об'їзний маршрут збільшує вартість рейсу на 300 грн. Наскільки при цьому зростуть транспортні витрати? Що вигідніше, залишити майже затверджений план, незважаючи на збільшення витрат, або скласти новий план з урахуванням ситуації, що склалася? Чи є у завдання альтернативні рішення?

Тема 21. Маркетинг, управління продажами

Завдання 1

Маркетингові дослідження показали, що число покупців компанії в 2006 році було 12 800 осіб, а в 2007 році склало 14 250 осіб. Зростання ціни прогнозується на 5,6 % і складе 1 135 грн. У середньому дана марка товару купується двічі на рік. Розрахувати величину зміни ринкового попиту на товар [5].

Завдання 2

На основі наведених у табл. 22 щоквартальних обсягів споживання соку однією сім'єю (у середньому за виборкою) розрахувати прогноз на 2015 рік, враховуючи сезонну варіацію [4].

Таблиця 22

Результат дослідження

Рік	Квартал			
	1	2	3	4
2012	30	33	48	40
2013	26	35	80	44
2014	33	30	55	42

Рекомендована література

1. Білик М. Д. Фінанси підприємств. Практикум / М. Д. Білик, Н. Д. Бабяк, О.Б. Соколова. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 184 с.
2. Зайцев М. Г. Методы оптимизации управления и принятия решений: примеры, задачи, кейсы : учебн. пособ. / М. Г. Зайцев, С. Е. Варюхин. – испр. 2-е изд. – М. : Издательство "Дело" АНХ, 2008. – 664 с.
3. Економіка підприємства. Частина 1. Основні фонди та виробнича потужність підприємств : методичні рекомендації щодо проведення практичних занять / укл. О. М. Дутченко, І. М. Волик, І. М. Боярко та ін. – Суми : УАБС НБУ, 2005. – 36 с.
4. Карпенко А. С. Практичні завдання з навчальної дисципліни "Фінансовий аналіз" для студентів галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво" денної форми навчання / укл. А. С. Карпенко, О. І. Бровко – Х. : Вид. ХНЕУ, 2014. – 45 с.
5. Маркетинг у прикладах і завданнях : навч. посібн. / за заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Ілляшенка. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2006. – 400 с.
6. Менеджмент продаж. Практикум : методические указания по выполнению практических заданий при выполнении практических занятий для студентов VI курса специальности 061100 "Менеджмент организации", специализация "Производственный менеджмент". – М. : ВЗФЭИ, 2007. – 30 с.
7. Методичні вказівки та завдання для виконання контрольних робіт з дисципліни "Стратегічне управління". – К. : КНУТТД, 2012. – 43 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Завдання до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ТА БІЗНЕС"
для студентів напряму підготовки
6.050101 "Комп'ютерні науки"
денної форми навчання**

Укладачі: **Раєвська** Олена Валентинівна
Гриневиц Людмила Володимирівна
Карпенко Аліна Станіславівна та ін.

Відповідальний за випуск **Раєвська О. В.**

Редактор **Промський М. Н.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2014 р. Поз. № 157.

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,5. Обл.-вид. арк. 3,13. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*